

Research Paper

Privatization of education in Iran: strengths, weaknesses, opportunities and threats: case study(Evaluation of the Educational services purchase plan in primary schools)

Alireza Molaie¹, Afsaneh Kalbasi^{2*}, Shahla Zahabioun³

1. Master of Elementary Education. Farhangian University. Isfahan. Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences. Farhangian University. Tehran. Iran

3. Lecturer, Department of Educational Sciences, Farhangian University. Isfahan. Iran.

Received:2021/9/3

Accepted:2022/1/30

PP:143-157

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jedu.2023.28502.5720

Keywords:

Privatization,
Evaluation,
Educational services purchase plan,
Primary schools,
SWOT Model.

Abstract

Introduction: Privatization is a form of minimal state intervention in many nations since the 1980s. When management and delivery of public education is opened to private, for-profit entities, we have the privatization of public education. This study aimed to evaluate the plan to purchase educational services as one of the privatization methods in primary schools based on the SWOT model.

research methodology: The research method was mixed and exploratory. The statistical population in both qualitative and quantitative sections, respectively, included 18 primary education experts in the education districts of Isfahan, and all teachers implementing the plan to purchase educational services in the six districts of Isfahan, 270. The number of samples in the qualitative section was equal to the number of population and in the quantitative section was 154 people who were selected according to Krejcie and Morgan table by stratified random sampling. The research tools in the qualitative part included an interview and in the quantitative part a researcher-made questionnaire. The validity of the interview and questionnaire was confirmed by the 5 education specialists. The reliability of the questionnaire was determined by Cronbach's alpha method with a coefficient of 0.87. The data obtained from the interview were analyzed using the Strauss-Corbin paradigm model and the Friedman test was used to analyze the data obtained from the questionnaire.

Findings: Employing young force, saving budgets and higher education of teachers are strengths and not paying attention to the growth and professional development of teachers, lack of employment criteria and non-payment of salaries on time are important weaknesses of this plan. The growth of entrepreneurial culture, private sector participation and the reduction of government ownership in education are among the opportunities created and the lack of legal policies, the lack of clear regulations by legislators, and job insecurity of teachers are the most important threats.

Conclusion: privatization has been helpful in primary education. However it has created a range of ethical, political and educational problems that cannot be overlooked.

Citation: Molaie Alireza, Kalbasi Afsaneh, zahabioun Shahla. (2023).Privatization of education in Iran: strengths, weaknesses, opportunities and threats: case study(Evaluation of the Educational services purchase plan in primary schools).Journal of New Approaches in Educational Administration; 14(1):143-157

Corresponding author: Afsaneh Kalbasi

Address: Department of Educational Sciences. Farhangian University. Tehran. Iran.

Tell: 031-34616503

Email: a.kalbasi@cfu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction:

Privatization of education refers to the state's policy of allowing educational institutions, to be run by non-state or private parties for monetary benefits. Those advocating Privatization believe that with the entry of the Private Sector in the field of education, the quality of education is bound to get better. In education in Iran, since 2014 in the framework of public private partnerships called "Educational services purchase plan", public schools and students have been handed over to the teachers of non-public schools so that the founders can provide them with a teacher per capita income. The government is responsible for paying salaries.

Context:

The privatization is a form of minimal state intervention in many nations since the 1980s.

Goal:

The goal of present study was to evaluate "Educational services purchase plan" in primary schools based on the SWOT model in the 2018-19 academic year.

Method:

The use of SWOT method as a model can be crucial. In this way, planners must identify resources and internal variables of the organization that are coordinated in order to ultimately optimize the opportunities of the environment and eliminate its threats. The mixed method and exploratory research was used to identify strengths and weaknesses and opportunities and threats. This method was exploratory in two parts: qualitative and quantitative. The statistical population in the qualitative section consisted of 18 primary education experts of Isfahan education districts. The statistical population in the quantitative section includes all teachers implementing the plan to purchase educational services in the six districts of Isfahan, 270. The number of samples in the qualitative section was equal to the number of population and in the quantitative section was 154 people who were selected according to Krejcie and Morgan table by stratified random sampling. The research tools in the qualitative part included an interview and in the quantitative part a researcher-made questionnaire. The validity of the interview and questionnaire was confirmed by the five education specialists. The reliability of the questionnaire was determined by Cronbach's alpha method with a coefficient of 0.87. The data obtained from the interview were analyzed using the Strauss-Corbin paradigm model and the Friedman test was used to analyze the data obtained from the questionnaire.

Findings:

Findings of the research on the strengths of the plan to purchase educational services indicated that the most important strengths of the plan are the low average age of teachers implementing the plan, financial savings in the education budget, the use of staff with higher education levels than bachelor, The provision of the required manpower in the fastest possible time and away from the system of administrative bureaucracy and schools have been included in this plan of standard physical space. The most important weaknesses of this plan are the lack of recruitment criteria, the lack of consensus between the school principal and the founder in carrying out current procedures, the lack of connection between the field of study of the teachers conducting the project and the field of education, the lack of executive instructions on repair and equipment. The physicality of schools and the lack of luck of the founders to maintain the school building and facilities and ultimately reduce the motivation of teachers. The growth of entrepreneurial culture in the society, increasing the culture of participation in the society, participation of the private sector in the field of education, responding to the growing demand of the society for providing educational services and reducing the concentration and ownership of the government in the educational sector are the most important opportunities. Lack of legal instructions and procedures on why and how to implement the plan, lack of job security and lack of hope for future employment among teachers implementing the plan and failure to pay salaries and benefits on time on a monthly basis have been the most important threats of this plan.

Results:

Privatization has been helpful in primary education. However privatization of education has created a range of ethical, political and educational problems that cannot be overlooked. According to this research results, in order to strengthen the implementation of this plan, the following practical suggestions are recommended: attention to the professional development of teachers through the use of in-service training and short-term virtual courses; Develop a documented and objective method of using this plan, paying salaries and benefits and establishing employed medical insurance; Development of procedures and legal specifications in repair and maintenance and circuit Design test results and conduct field research for reinforcement; Continuous evaluation of the educational performance of the employee Practical suggestions from the findings of this study are.

Planning and paying attention to the professional development of teachers implementing the project through in-service training and short-term virtual courses; Development of a documented and objective procedure for using this plan, payment of

salaries and benefits, and establishing insurance for employed workers; Development of rules and legal specifications in the repair, maintenance and equipping of schools covered by this plan .

مقاله پژوهشی

خصوصی سازی آموزش در ایران: نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها مطالعه ر (دی)ا رزیابی رح خرید خدمات آموزشی در مدارس ابتدایی

علیرضا مولایی^۱، افسانه کلباسی^{۲*}، شهلا ذهبیون^۳

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته آموزش ابتدایی

۲-استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۳- مدرس گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، اصفهان، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: خصوصی سازی شکلی از حداقل مداخله دولت در بسیاری از کشورها از دهه ۱۹۸۰ است. وقتی مدیریت و ارائه آموزش دولتی به نهادهای خصوصی و انتفاعی محول شود، آموزش دولتی خصوصی سازی می شود. هدف پژوهش حاضر، ارزیابی طرح خرید خدمات آموزشی به عنوان یکی از شیوه های خصوصی سازی در مدارس ابتدایی بر اساس مدل SWOT بود.

روش شناسی پژوهش: روش پژوهش، ترکیبی از نوع اکتشافی بود. جامعه آماری در دو بخش کیفی و کمی به ترتیب شامل کارشناسان آموزش ابتدایی نواحی آموزش و پرورش شهر اصفهان، به تعداد ۱۸ نفر و همه ی معلمان مجری طرح خرید خدمات آموزشی نواحی شش گانه شهر اصفهان، به تعداد ۲۷۰ نفر بود. تعداد نمونه در بخش کیفی برابر با تعداد جامعه و در بخش کمی ۱۵۴ نفر بود که با توجه به جدول کرجسی و مورگان به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش در بخش کیفی شامل مصاحبه و در بخش کمی، پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی سوالات مصاحبه و پرسشنامه توسط ۵ نفر از متخصصان تعلیم و تربیت تایید گردید. پایایی پرسشنامه از طریق روش آلفای کرونباخ با ضریب ۰.۸۷ تعیین شد. تحلیل داده های حاصل از مصاحبه با استفاده از مدل پارادایمی اشتراوس و کوربین صورت گرفت و برای تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه از آزمون فریدمن استفاده شد.

یافته ها: بهره مندی از نیروی جوان، صرفه جویی در بودجه، برخورداری نیروها از سطح تحصیلات بالا از نقاط قوت و عدم توجه به رشد و توسعه حرفه ای، فقدان ضوابط جذب نیرو و عدم پرداخت به موقع حقوق از مهم ترین نقاط ضعف این طرح می باشد. همچنین رشد فرهنگ کارآفرینی، مشارکت بخش خصوصی و کاهش تصدی گری دولت در آموزش و پرورش از جمله فرصت های ایجاد شده و فقدان سیاست گذاری قانونی و نبود آیین نامه شفاف از سوی نهادهای قانون گذار، فقدان امنیت شغلی معلمان مجری طرح از مهم ترین تهدیدهای این طرح می باشد.

بحث و نتیجه گیری: خصوصی سازی در آموزش ابتدایی مفید بوده است. با این حال خصوصی سازی آموزش و پرورش طیفی از مشکلات اخلاقی، سیاسی و آموزشی ایجاد کرده که نمی توان آنها را نادیده گرفت.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۰

شماره صفحات: ۱۵۷-۱۴۳

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jedu.2023.28502.5720

واژه های کلیدی:

خصوصی سازی، ارزیابی، خرید خدمات آموزشی، مدارس ابتدایی، مدل SWOT

استناد: مولایی علیرضا، کلباسی افسانه، ذهبیون شهلا، (۱۴۰۲). خصوصی سازی آموزش در ایران: نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها. مطالعه موردی (ارزیابی طرح خرید خدمات آموزشی در مدارس ابتدایی). دوماهنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۴ (۱): ۱۵۷-۱۴۳

* نویسنده مسوول: افسانه کلباسی

نشانی: گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

تلفن: ۰۳۱-۳۴۶۱۶۵۰۳

پست الکترونیکی: a.kalbasi@cfu.ac.ir

مقدمه

رشد متوازن آموزش و پرورش، در گرو رشد متوازن دو بعد کیفی و کمی می باشد (Beheshti and Nikouei, 2009). این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه، هزینه‌های آموزش و پرورش با آهنگ سریعی در حال افزایش است و یکی از عواملی که موجب افزایش در هزینه‌های آموزش و پرورش می شود، در واقع رشد تقاضای جامعه برای خدمات آموزشی است (Emadzadeh, 2009) و برای برآورده نمودن این تقاضا، دولت‌ها روند خصوصی‌سازی را در پیش گرفته‌اند. هنگامی که طراحی، مدیریت و ارائه آموزش عمومی به مؤسسات غیر دولتی گسترش پیدا می کند، خصوصی‌سازی آموزشی نمود پیدا می کند (Kuehn, Mathison and Ross, 2018). بر این اساس با توجه به افزایش سریع تقاضا برای آموزش و پرورش در طی سه دهه گذشته، ایده خصوصی‌سازی به‌طور گسترده توسط دولت‌های سراسر جهان پذیرفته شده و اغلب توسط برخی از سازمان‌های دولتی، شرکت‌های فراملی و سازمان‌های غیردولتی پشتیبانی می شود. خصوصی‌سازی اغلب به‌عنوان راهی برای کاهش وابستگی به دولت‌ها در ارائه خدمات است. اکثر دولت‌ها از خصوصی‌سازی به‌عنوان ابزار سیاست‌گذاری برای گسترش آموزش و پرورش به منظور رفع تقاضای رو به رشد و بهبود بهره روی خدمات دولتی استفاده می کنند (Rizvi, 2016). خصوصی‌سازی آموزشی در کشورهای در حال توسعه با سه هدف عمده انجام می شود که عبارت‌اند از: افزایش دسترسی و مشارکت در آموزش؛ بهبود نتایج یادگیری و افزایش برابری فرصت‌های آموزشی (Pedro, Leroux, & Megumi, 2015). به منظور افزایش سطح پوشش تحصیلی، با توجه به میزان توسعه یافتگی دولت‌ها، مدل‌های گوناگونی از طرح‌های تأمین اعتبار به کار می رود و هدف از اجرای چنین مکانیسم‌هایی، کاهش نابرابری در دسترسی به آموزش می باشد (Larocque & Lee, 2011, Azizi et al., 2012). انواع اصلی مشارکت دولتی - خصوصی آدر آموزش و پرورش را می توان به‌طور خلاصه به‌صورت زیر دسته‌بندی کرد که در قالب عقد قرارداد دولت با بخش خصوصی برای ارائه خدمات مختلف صورت می‌گیرد:

۱- قراردادهای خرید خدمات مدیریتی

۲- قراردادهای خرید خدمات پشتیبانی و حرفه‌ای

۳- قراردادهای خرید خدمات عملیاتی

۴- قراردادهای خرید خدمات زیرساختی

۵- قراردادهای خرید خدمات آموزشی

شیوه عقد قرارداد خرید خدمات آموزشی مستلزم برخورداری از بودجه دولت برای پشتیبانی از ثبت نام دانش آموزان در مدارس موجود می باشد. هدف چنین مکانیسمی فراهم کردن امکان حضور و دسترسی دانش آموزان و گروه‌های خاص مانند دانش آموزان خانواده‌های کم‌درآمد، محروم یا دانش آموزان ضعیف به مدارس یا مدرسی بهتر می باشد (Azizi et al., 2013). نتایج تحقیق ورگر و ماسکاتی (Moschetti, 2016) و Verger & (حاکمی از این است که روند مشارکت عمومی- خصوصی و سطح آن با میزان توسعه یافتگی کشورها رابطه مستقیمی داشته و عملکرد این گونه مدارس رضایت مخاطبان به ویژه اولیاء را به دنبال داشته است. آن‌ها به سه نوع از خصوصی سازی و تعامل بین بخش خصوصی و دولتی اشاره داشته اند که عبارتند از:

۱) دولت با بخش خصوصی قرارداد می بندد تا نهادهای حمایتی را فراهم کند (به عنوان مثال، خدمات پشتیبانی، مشاوره و آموزش).
 ۲) دولت برخی از منابع مستقیم بخش خصوصی را منعقد و تأمین مالی می کند. در این مورد، دولت فعالیت‌های خصوصی را تنظیم می کند، اما به خودی خود یک تأمین کننده اصلی نیز می باشد.

۳) بخش خصوصی تأمین کننده اصلی است، اما در چارچوب قانونی تعریف شده توسط دولت عمل می کند.

بنابراین یکی از راهکارهای خصوصی سازی، موظف نمودن آموزش و پرورش به برون سپاری خدمات آموزشی بوده است. در این فرآیند، کاری که به طور معمول در سازمان انجام می شود به یک تأمین کننده خارجی منتقل می گردد. در برون سپاری، جریان منابع یک طرفه و از سمت عرضه کننده خدمات به سوی استفاده کننده خدمات بوده و عموماً تقسیم سود و شراکت دو طرفه وجود ندارد (Belcourt, 2006).

تحقیق معدن دارآرانی، کاکیا و تقوی (Madandar Arani, Kikia & Taghavi, 2015) با عنوان "خصوصی سازی آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران" نشان داده که کشور ایران در طول سه دهه، استراتژی ثابت و پویایی در مورد خصوصی سازی آموزش نداشته است. در بین سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸، دولت دستور تعطیلی تمام مدارس خصوصی در این کشور را صادر کرد. با این حال، فشار ناشی از هزینه های جنگ ایران و عراق، دولت را مجبور به عقب نشینی و اتخاذ یک استراتژی جدید کرد. بنابراین بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸ منابع مالی توسط بخش خصوصی تأمین می شد، اما تدوین سیاست‌های آموزشی و اجرای آنها به دولت واگذار شده بود. در دهه سوم بین سال‌های

۱۳۷۸ تا ۱۳۸۸، دولت کمک های خود را به مدارس خصوصی (وام، زمین و معلمان) کاهش داد. هم چنین دولت به طرق مختلف، بسیاری از مدارس دولتی را به مدارس نیمه خصوصی تبدیل کرده است.

در دهه اخیر، آموزش و پرورش ایران در مواجهه با تقاضای روز افزون برای آموزش کیفی، با کمبودهای شدید در زمینه تأمین مالی روبروست که خود به چالش های اساسی مانند عدم پوشش تحصیلی منجر شده است (Azizi et al., 2013). در این راستا، تنوع مدارس از یک سو موجب نوعی سردرگمی شده و از سوی دیگر، عدالت آموزشی را زیر سؤال برده است. در این راستا مطابق با برنامه ششم توسعه، وزارت آموزش و پرورش در جهت ارتقای کیفیت و عدالت آموزشی می تواند نسبت به خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی اقدام کند. از این رو در سال های اخیر به دلیل افزایش آمار بازنشستگی معلمان در قالب طرحی تحت عنوان "خرید خدمات آموزشی"، مدارس دولتی به همراه دانش آموزان به مؤسسان مدارس غیر دولتی واگذار شدند تا موسسان در قبال دریافت سرانه به ازای هر دانش آموز از سوی دولت، وظیفه آموزش دانش آموزان، تأمین معلم و پرداخت حقوق آن ها را عهده دار شوند. به عبارت دیگر موسس با دریافت سرانه آموزشی، دانش آموزان را که اکثراً در مناطق محروم تحصیل می کنند، تحت آموزش های رسمی قرار می دهد (Sixth Development Plan, 2016-2021). با توجه به اجرای این طرح در کشور و لزوم ارزیابی کارآمدی و ناکارآمدی هر طرح پس از طی چند سال اجرا، به نظر می رسد ارزیابی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای این طرح گام مؤثری در شناخت جنبه های مثبت و منفی آن بوده، همچنین نتایج این گونه بررسی ها می تواند مورد استفاده سیاست گذاران آموزشی کشور قرار گیرد. جهت ارزیابی این طرح، شناخت منابع درونی و عوامل بیرونی نظام آموزشی که می تواند بر سیستم آموزشی تأثیر گذاشته و فرصت ها و تهدیدهایی را پیش روی آن ها قرار دهد، ضرورت دارد و از این رو سیاست گذاران و مجریان باید این عناصر را مورد توجه قرار دهند. منابع درونی دارای مؤلفه های همچون منابع مالی، فیزیکی، انسانی و سازمانی می باشند. عوامل محیطی شامل عوامل اجتماعی فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل تکنولوژیکی و عوامل سیاسی - قانونی هستند (Harrison and Caron, quoted by Ghasemi in 1999). در ارزیابی طرح خرید خدمات آموزشی، کاربرد روش SWOT به عنوان یک مدل می تواند گره گشا باشد. فن SWOT را می توان نه تنها در مرحله «سنجش وضعیت» بلکه هم چنین در مرحله «تدوین راهبرد» نیز مورد استفاده قرار داد. اما در پژوهش حاضر فقط مرحله سنجش وضعیت مورد نظر قرار گرفته است. برای انجام این مهم، برنامه ریزان باید با شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصت ها و تهدیدها، منابع درونی سازمان را که نسبتاً قابل کنترل هستند، به نحوی هماهنگ جهت دهند که در نهایت بتوان از فرصت های محیط به طور مطلوب استفاده نموده و در مقابل تهدیدهای آن مقابله نمود (Feqhi Farahmand, 2002).

هاشمیان، زندی و آقا محمدی (Hashemian, Zandi and AghaMohammadi, 2015) در پژوهشی با عنوان «تحلیل مشارکت بخش خصوصی در نظام آموزش و پرورش» ضمن بررسی خصوصی سازی با رویکرد انتقادی، علت عدم تعادل میان ظرفیت امکاناتی آموزش و پرورش در مقابل انتظارات متعدد و متنوع جامعه را رشد روزافزون جمعیت و تقاضای فزاینده برای آموزش و ارتقای کیفیت و کارایی آن و محدودیت شدید منابع مالی دولت و سیر نزولی سهم آموزش و پرورش از درآمد ملی عنوان می کنند. پژوهشگران معتقدند که راهکار چابک سازی دولت، خصوصی سازی و واگذاری ارائه خدمات دولتی به بخش خصوصی است و اولین گام در خصوصی سازی مؤثر نظام آموزش و پرورش را تغییر در نگاه مسئولان و مردم به این مقوله و به عبارت دیگر فرهنگ سازی عنوان نموده اند.

گیلوری و شفیق زاده (Shafieezadeh, 2020) Gilouri &) در پژوهش خود اذعان داشته اند که خصوصی سازی آموزش در ایران فراز و نشیب های زیادی را تجربه کرده و تا حد زیادی تحت تأثیر مباحث نظری موافقان و مخالفان تأسیس مدارس غیردولتی قرار گرفته است. به همین دلیل، پژوهش های اندکی وضعیت مدارس غیردولتی را براساس مدل های علوم مدیریت ارزیابی کرده اند. آنها در پژوهش خود به تحلیل تجربیات ایران در روند خصوصی سازی آموزش از طریق بررسی کیفی وضعیت مدارس غیر دولتی با تأکید بر شاخص های مدل تعالی بنیاد کیفیت اروپا پرداخته اند. برای این منظور، رویکرد تئوری زمینه ای، مصاحبه نیمه هدمند و تحلیل محتوا مورد استفاده قرار گرفته است. یافته ها نشان داده که در هر ۹ بعد مدل، عملکرد مدارس غیردولتی در حد متوسط است. پیشینه تحقیقات در مورد خصوصی سازی در آموزش و پرورش کشورهای مختلف از جمله کانادا (Kuehn, Mathison, & Ross, 2018)، هندوستان (Abrol, 2016 & Kumar, 2017)، لیبیا (Klees, 2017)، اتیوپی (Naqatibab Begna, 2017) و ترکیه (Bayram, 2018) حاکی از ضرورت خصوصی سازی در تضمین کمیت و کیفیت آموزش و برابری آموزشی است.

با توجه به اینکه تاکنون هیچ پژوهشی در مورد ارزیابی طرح خرید خدمات آموزشی در ایران انجام نگرفته است، پژوهشگران در تحقیق حاضر درصدد بوده اند تا نقاط قوت و ضعف، فرصت ها و تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی را در مدارس ابتدایی شهر اصفهان مورد بررسی قرار دهند تا نتایج آن در سیاست گذاری و برنامه ریزی های آتی مورد استفاده قرار گیرد.

از این رو سوالات تحقیق عبارتند از :

- ۱- نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی از نظر کارشناسان و مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان کدام است؟
- ۲- نقاط ضعف طرح خرید خدمات آموزشی از نظر کارشناسان و مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان کدام است؟
- ۳- فرصت های طرح خرید خدمات آموزشی از نظر کارشناسان و مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان کدام است؟
- ۴- تهدید های طرح خرید خدمات آموزشی از نظر کارشناسان و مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان کدام است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، از نظر هدف کاربردی، از نظر ماهیت توصیفی- پیمایشی و از نظر روش شناختی از نوع ترکیبی اکتشافی بوده است. این طرح برای بررسی یک پدیده با مرحله کیفی آغاز شده سپس بر مبنای مرحله اول، مرحله کمی طراحی می شود (Kalbasi & Nasr, 2011). جامعه آماری در بخش کیفی شامل کارشناسان (معاونت آموزش ابتدایی، رئیس گروه دوره اول و دوره دوم ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان، معاون و کارشناس مسئولان آموزش ابتدایی نواحی شش گانه) شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸، به تعداد ۱۸ نفر بود. نمونه گیری به صورت سرشماری کامل انجام گرفت. جامعه آماری در بخش کمی، شامل مجریان (۲۷۰ آموزگار) طرح خرید خدمات آموزشی در مدارس ابتدایی نواحی ششگانه شهر اصفهان بود. حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان (تعداد ۱۵۹ نفر با استفاده از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای تعیین شد. در نهایت تعداد ۱۵۴ پرسشنامه تکمیل شده مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار پژوهش در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته بود که شامل هشت پرسش باز پاسخ درباره نقاط قوت و ضعف، فرصت ها و تهدیدها ی طرح خرید خدمات بود (جدول ۱) و روایی آن‌ها توسط متخصصان تأیید گردید. در مجموع ۱۸ مصاحبه انجام شد که از مصاحبه دوازدهم به بعد مفهوم تازه‌ای از داده‌ها به دست نیامد، با این وجود برای اطمینان از حصول اشباع نظری، شش مصاحبه دیگر نیز به اجرا درآمد. پس از پیاده کردن نخستین مصاحبه، از ساختار مدل پارادایمی اشتراوس و کوربین برای کد گذاری استفاده گردید و از مفاهیم استخراج شده از کد گذاری جهت تدوین گویه‌های پرسشنامه متناسب با متغیرهای پژوهش، بهره‌گیری و ابزار بخش کمی تدوین گردید.

جدول ۱- سوالات مصاحبه

ردیف	پرسش	متغیرها
۱	نقاط قوت و ضعف طرح خرید خدمات آموزشی از نظر مالی، چیست؟	منابع مالی
۲	نقاط قوت و ضعف طرح خرید خدمات آموزشی از نظر منابع زیرساختی و فیزیکی چیست؟ روش واگذاری این گونه مدارس چگونه است؟	منابع فیزیکی
۳	نقاط قوت و ضعف طرح خرید خدمات آموزشی از نظر ضوابط و شیوه تأمین منابع انسانی چیست؟	منابع انسانی
۴	نقاط قوت و ضعف طرح خرید خدمات آموزشی از نظر دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های اجرایی (وزارتی، اداره کل و اداره ناحیه) چیست؟	منابع سازمانی
۵	از لحاظ جامعه هدف و اقبال اولیاء، چه فرصت‌ها و تهدیداتی پیش روی آینده این طرح متصور است؟	عوامل اجتماعی - فرهنگی
۶	مهم‌ترین تهدیدها و فرصت‌های اقتصادی تأثیرگذار در شیوه، گسترش و کیفیت اجرای این طرح کدامند؟	عوامل اقتصادی
۷	به لحاظ تکنولوژیکی و فن‌آوری چه فرصت‌ها و تهدیدهایی پیش روی این طرح وجود دارد؟	عوامل تکنولوژیکی
۸	از سوی سیاست‌گذاران و مقننان (مجلس شورای اسلامی و...) این طرح با چه تهدیدها و فرصت‌هایی مواجه می‌باشد؟	عوامل سیاسی - قانونی

ابزار تحقیق در بخش کمی یک پرسشنامه ۳۹ سوالی (جدول ۲) بود که بر اساس یافته‌های حاصل از مقوله بندی بخش کیفی در بعد محیط درونی برای سنجش مؤلفه‌های منابع مالی، منابع فیزیکی، منابع انسانی، منابع سازمانی و در بعد محیط بیرونی برای سنجش مؤلفه‌های عوامل اجتماعی- فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل تکنولوژیکی، عوامل سیاسی- قانونی در مقیاس پنج درجه ای لیکرت تدوین شده بود.

جدول ۲- مقوله های اصلی، فرعی و گویهها

عوامل	مقوله	مقوله های فرعی	گویه ها
درونی	قوتها	منابع مالی	۳۹
		منابع فیزیکی	۳۷-۳۲
		منابع انسانی	۳۸-۳۳-۳۱-۳۰-۲۹
	ضعفها	منابع سازمانی	۳۶-۳۵-۳۴
		منابع مالی	۱۵-۱۴-۱۳-۱۱
		منابع فیزیکی	۱۸
بیرونی	فرصتها	منابع انسانی	۱۰-۹-۸
		منابع سازمانی	۱۷
		عوامل اجتماعی - فرهنگی	۲۵-۲۳-۲۲-۲۱-۲۰-۱
	تهدیدها	عوامل اقتصادی	۱۹
		عوامل تکنولوژیکی	۲۶-۵-۴
		عوامل سیاسی - قانونی	۲۸-۲۴
تهدیدها	عوامل اجتماعی - فرهنگی	۳	
	عوامل اقتصادی	۱۲	
	عوامل تکنولوژیکی	۲۷	
		عوامل سیاسی - قانونی	۱۶-۷-۶-۲

به منظور تامین روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار ۵ نفر از متخصصان قرار داده شد. بر پایه نتایج این بررسی، پرسشنامه پس از طی چندین مرحله، بازنگری شد. ضریب پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ $0/۸۷۵$ تعیین گردید. تحلیل داده‌ها در بخش کمی، در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

یافته ها

یافته های بخش کیفی

یافته های بخش کیفی حاصل از مصاحبه ها در مورد چهار سوال اصلی پژوهش که عبارتند از نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی، به طور خلاصه در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- نتایج حاصل از تحلیل مقوله ای مصاحبه ها

مقوله های اصلی	مقوله های فرعی	مضمین
قوت	منابع انسانی / تامین نیرو	راهکاری جهت تامین نیرو پس از بازنشستگی نیروهای شاغل- تامین نیروی انسانی- کمک به حل مشکل کمبود نیرو موظف در مدارس- بهترین گزینه جهت جبران کمبود نیروی انسانی
	منابع انسانی / جوان گرایی	به کارگیری نیروهای جوان و پر انرژی- استفاده از نیروهای جوان و با انگیزه- جوان بودن نیروها- فاصله سنی کم با دانش آموزان
	منابع انسانی / تحصیلات بالا	دارا بودن تحصیلات کارشناسی و بالاتر- برخورداری از تحصیلات بالای دانشگاهی- بالا بودن سطح تحصیلات نیروها
	منابع سازمانی / آموزش ضمن خدمت	استفاده از سرگروه های آموزشی جهت آموزش به این نیروها- برگزاری دوره های آموزشی تخصصی برای این نیروها قبل از ورود- علاقه مندی نیروهای ورودی به یادگیری مطالب جدید- شرکت نیروها شرکت در جلسات مختلف آموزشی
	منابع فیزیکی / فضای فیزیکی استاندارد	واگذاری مدارس نوساز کم هزینه در حاشیه شهر- واگذاری مدارس کاملا تجهیز در این طرح- در اختیار قراردادن فضای آموزشگاه دولتی استاندارد
	منابع مالی / صرفه جویی مالی	کاهش بار مالی در قالب پرداخت حقوق قراردادی به این نیروها- پرداخت حقوق به میزان $\frac{1}{2}$ تا $\frac{1}{3}$ یک نیروی رسمی- صرفه جویی بالای اقتصادی برای دولت
ضعف	منابع انسانی / نامرتب بودن رشته تحصیلی	ورود برخی از آموزگاران در این طرح بدون توجه به ارتباط رشته- معرفی و به کارگیری نیروها با مدارک غیر مرتبط- به کارگیری نیروها با مدارک غیر مرتبط- ورود رشته های غیر مرتبط با تعلیم و تربیت

انتخاب و معرفی نیروها از سوی مؤسسان- معرفی افراد از طریق سفارش یا روابط و عدم رعایت ضوابط جذب - عدم بررسی صلاحیت معلمان ورودی- اختیار مؤسس در جذب نیروها بدون در نظر گرفتن ضوابط حرفه‌ای معلم- نبود ملاک‌های عینی در جذب نیروهای شایسته	منابع انسانی/ فقدان ضوابط جذب نیرو	
کاهش انگیزه نیروها به دلیل دریافتی کم- کاهش انگیزه به علت عدم دریافت حقوق	منابع انسانی/ کاهش انگیزه	
نبود وحدت نظر میان مدیر و مؤسس در گزینش نیرو- بسته بودن دست مدیر در بحث مالی مدرسه- عدم توجه مؤسس به نیازهای کارکنان- دخالت مؤسس در امور جاری مدرسه- دخالت نیروهای خاص مانند فرزند مؤسس و گرفتن اختیارات از مدیر- مداخله مؤسس در امور آموزشی	منابع انسانی/ فقدان وحدت نظر مدیر و مؤسس	
عدم قبول مسئولیت از سوی مؤسسان در تعمیر و تجهیز ساختمان مدرسه- عدم واریز مبالغ از سوی اداره‌های آموزش و پرورش در بخش تعمیر و نگهداری - هزینه بالای تأمین امنیت ساختمانی این مدارس و عدم اقبال مؤسس در تخصیص هزینه‌ها	منابع فیزیکی/ عدم تعمیرات و تجهیزات	
اشتغال جوانان فارغ‌التحصیل متخصص در این مدارس- اشتغال‌زایی جوانان علاقه‌مند به آموزگاری- اشتغال‌زایی جوانان با تحصیلات عالی- استفاده از پتانسیل جوانان فارغ‌التحصیل جذب سرمایه بخش خصوصی و حل بخشی از مشکلات آموزش و پرورش- شناسایی و جذب مشارکت مؤسسان توانمند در این حوزه- جذب سرمایه و مشارکت‌های بخش خصوصی- فرصت مشارکت بخش خصوصی در امر آموزش و پرورش- تغییر نقش آموزش و پرورش از تصدی‌گری به عنوان ناظر و هدایت‌کننده	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ اشتغال‌زایی	فرصت
کاهش ترک تحصیل دانش آموزان در مناطق محروم- کاهش تارکان تحصیل به علت فقر مالی- افزایش برابری آموزشی- پوشش دهی جهت تأمین نیرو به ویژه مناطق دوردست	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ پوشش جمعیت لازم‌التعلیم و بازمانده	
قطع همکاری این نیروها به واسطه عدم امنیت شغلی در آینده- فقدان امنیت شغلی در این طرح- بلاتکلیفی نیروهای به کار گرفته شده در این طرح- برقراری قرارداد هشت‌ماهه میان مؤسس و معلم	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ فقدان امنیت شغلی	تهدید
عدم پرداخت به‌موقع حقوق آموزگاران- عدم پرداخت حقوق در موعد مقرر و به‌صورت ماهانه- عدم پرداخت به‌موقع حقوق و مزایا- عدم پرداخت به‌موقع حقوق به عوامل اجرایی نبود شیوه‌نامه مستند جهت تشکیل، اداره و جذب نیرو در این طرح- عدم تعریف ساز و کارهای قانونی در این طرح- نبود شیوه‌نامه مدون درباره اجرای این طرح- عدم شفافیت شیوه‌نامه‌های اجرایی- نبود شیوه‌نامه‌های مستند درباره این مدارس	عوامل اقتصادی/ کم بودن حقوق و دستمزد	
	عوامل سیاسی- قانونی/ فقدان شیوه‌نامه بایسته	

در جدول شماره ۴، توزیع فراوانی مقوله‌های حاصل از پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان در مورد نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی ارائه شده است.

جدول شماره ۴- توزیع مقولات بر حسب فراوانی

ردیف	مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	فراوانی
۱	قوت	منابع انسانی/ جوان‌گرایی	۱۵
۲	قوت	منابع مالی/ صرفه‌جویی مالی	۱۴
۳	ضعف	منابع انسانی/ فقدان ضوابط جذب نیرو	۱۳
۴	تهدید	عوامل سیاسی- قانونی/ عدم وجود شیوه‌نامه مستند	۱۱
۵	فرصت	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ مشارکت‌جویی	۱۱
۶	ضعف	منابع انسانی/ عدم وحدت نظر مدیر و مؤسس	۱۰
۷	تهدید	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ عدم امنیت شغلی	۹
۸	تهدید	عوامل اقتصادی/ عدم واریز منظم حقوق و دستمزد	۹
۹	فرصت	عوامل اجتماعی- فرهنگی/ اشتغال‌زایی	۹
۱۰	ضعف	منابع انسانی/ نامرتب بودن رشته تحصیلی	۸
۱۱	قوت	منابع انسانی/ تحصیلات بالا	۸
۱۲	ضعف	منابع فیزیکی/ عدم انجام تعمیرات و تجهیز	۵

فرصت	عوامل اجتماعی - فرهنگی/پوشش جمعیت لازم التحصیل و بازارمانده	۵
۱۳	فرصت	۵
۱۴	قوت	۵
۱۵	قوت	۵
۱۶	قوت	۴
۱۷	ضعف	۴

یافته های بخش کمی

در این بخش برای انتخاب آزمون آماری مناسب، مقادیر شاخص های توزیع پراکندگی (کجی و کشیدگی) داده های حاصل از اجرای پرسشنامه های بخش کمی مرتبط با سوالات اصلی پژوهش در ابعاد چهارگانه اعم از نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- توصیف متغیر طرح خرید خدمات آموزشی

ابعاد	شاخص			
	میانگین	انحراف معیار	واریانس	کجی
قوت ها	۴,۲۸	۰,۳۸	۰,۱۴	-۱,۲۲
ضعف ها	۳,۴۰	۰,۵۱	۰,۲۶	-۰,۲۵۹
فرصت ها	۲,۹۷	۰,۵۲	۰,۲۶	۰,۰۳۳
تهدید ها	۲,۵۵	۰,۵۴	۰,۲۸	۱,۰۹

همان طور که در جدول ۵ مشاهده می شود، مقادیر شاخص های شکل توزیع (کجی و کشیدگی) نشان دهنده تمایل شکل توزیع متغیر طرح خرید خدمات آموزشی و ابعاد آن به سمت توزیع غیرنرمال است. بنابراین برای تعیین معنی داری رتبه بندی ها و اولویت بندی مدل SWOT طرح خرید خدمات آموزشی از آزمون فریدمن استفاده شد.

جدول ۶- نتایج حاصل از اجرای آزمون فریدمن

ردیف	مولفه ها	میانگین رتبه
۱	قوت ها	۳,۹۱
۳	فرصت ها	۲,۷۷
۲	ضعف ها	۲,۰۸
۴	تهدیدها	۱,۲۳

$n=154$ $\chi^2=356/467$ $df=3$ $p=0/001$

بر اساس نتایج آزمون فریدمن در جدول ۶، مولفه های مربوط به «قوت ها» با میانگین رتبه ۳/۹۱، و «تهدیدها» با میانگین رتبه ۱/۲۳ به ترتیب دارای بیشترین و کمترین اولویت می باشند و ضعف ها و فرصت های طرح خرید خدمات آموزشی در اولویت های بعدی قرار دارند. بنابراین از نظر مجریان طرح خرید خدمات آموزشی «قوت ها» بیشترین اولویت را داشته است. اولویت بندی نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷- اولویت بندی نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی

شماره	گویه	میانگین رتبه
2	موجب جذب نیروهای جوان شده است.	
6	کمبود نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش را جبران می کند.	
2	هزینه های مالی آموزش و پرورش را کاهش می دهد.	
9	به پویایی و نشاط و شادابی، در فضای آموزشی توجه شده است. رابطه بین معلم و دانش آموز را تسهیل نموده است.	
۷	آموزش ضمن خدمت معلمان مورد توجه قرار گرفته است. نسبت به نگهداری از بیت المال (مدرسه) احساس مسوولیت وجود دارد. در جذب معلمان توانمند در امر تدریس موفق بوده است. در آموزش های ضمن خدمت به نیازهای واقعی آنها توجه شده است.	

نابرابری ارائه خدمات آموزشی در مناطق کمتر برخوردار کاهش یافته است.			
4	شرایط ماندگاری معلمان برای سال‌های آتی را فراهم کرده است.		
$p=0/001$	$df=10$	$\chi^2=553/200$	$n=154$

بر اساس جدول ۷، آماره χ^2 در سطح ($p=0/001$) معنادار می‌باشد؛ بنابراین بین گویه های نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی از نظر مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان تفاوت معناداری وجود دارد ($p=0/001$). بر اساس نتایج آزمون فریدمن، از نظر مجریان طرح خرید خدمات آموزشی، گویه های مربوط به نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی گویه های «موجب جذب نیروهای جوان شده است»، «کمبود نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش را جبران می‌کند.» و «هزینه‌های مالی آموزش و پرورش را کاهش می‌دهد.» به ترتیب با میانگین رتبه ۸/۰۶، ۷/۶۶ و ۷/۲۸ بالاترین اولویت را داشته اند. هم چنین گویه «شرایط ماندگاری معلمان برای سال‌های آتی را فراهم کرده است.» کمترین میانگین رتبه ۱/۸۴ را در مدارس ابتدایی شهر اصفهان داشته است.

جدول ۸- اولویت بندی نقاط ضعف طرح خرید خدمات آموزشی

شماره	گویه ها	میانگین رتبه
7	به رشد و توسعه حرفه ای معلمان از طریق برگزاری آموزش های ضمن خدمت توجه نشده است.	
	بیمه معلمان در موعد مقرر پرداخته نمی‌شود.	
5	از ضوابط و ملاک‌های عینی و تعریف شده در جذب معلم برخوردار نمی‌باشد.	
	از وحدت نظر بین مؤسس و مدیر در انتخاب معلم برخوردار نیست.	
	حقوق معلمان طبق ضوابط قانون کار پرداخت نمی‌شود.	
	در افزایش انگیزه معلمان در ادامه همکاری موفق نبوده است.	
	موجب عدم همکاری مسوولانه معلمان شده است.	
1	مؤسس نسبت به تعمیر و تجهیز ساختمان مدرسه کوشا نیست.	23
15	هزینه‌های جاری مدرسه از طریق اخذ وجوه از اولیاء تامین می‌شود.	2
		$p=0/001$
		$df=8$
		$\chi^2=531/623$

همان گونه که در جدول ۸ مشاهده می‌گردد، آماره χ^2 در سطح ($p=0/001$) معنادار می‌باشد؛ بنابراین از نظر مجریان طرح خرید خدمات آموزشی در مدارس ابتدایی شهر اصفهان، بین نقاط ضعف طرح خرید خدمات آموزشی تفاوت معنادار وجود دارد. بر اساس نتایج آزمون فریدمن، از نظر مجریان طرح خرید خدمات آموزشی، گویه های «به رشد و توسعه حرفه ای معلمان از طریق برگزاری آموزش های ضمن خدمت توجه نمی‌شود»، «بیمه معلمان در موعد مقرر پرداخته نمی‌شود» و «از ضوابط و ملاک‌های عینی و تعریف شده در جذب معلم برخوردار نیست» به ترتیب با میانگین رتبه ۷/۵۸، ۷/۰۷ و ۵/۷۰ بیشترین اولویت در نقاط ضعف و گویه «هزینه‌های جاری مدرسه از طریق اخذ وجوه از اولیا تامین می‌شود.» با میانگین رتبه ۲/۵۹ کمترین اولویت را در ضعف های اجرای طرح خرید خدمات آموزشی داشته است.

جدول ۹- اولویت بندی فرصت‌های طرح خرید خدمات آموزشی

شماره	گویه ها	میانگین رتبه
	موجب رشد فرهنگ کارآفرینی در جامعه می‌شود.	
1	موجب افزایش فرهنگ مشارکت در جامعه می‌شود.	
5	مشارکت بخش خصوصی در حوزه آموزش را فراهم می‌کند.	
	پاسخگوی تقاضای روزافزون جامعه برای ارائه خدمات آموزشی می‌باشد.	89
24	تمرکز و تصدی‌گری دولت در بخش آموزشی را کاهش می‌دهد.	7
	کسب منافع اقتصادی موجب افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری مؤسس برای مشارکت در طرح شده است.	
2	موجب تقویت نگرش جامعه به آموزش و پرورش شده است.	0
	از مهارت و مدیریت بخش خصوصی بهره می‌برد.	
	از حمایت دولت در تامین حقوق مؤسسان برخوردار خواهد بود.	

در افزایش پوشش جمعیت لازم‌العملیم موثر است.			
موجب تامین تجهیزات و امکانات (کتابخانه، سالن ورزشی، آزمایشگاه و ..) شده است.			
45	به تامین تجهیزات فناوری هوشمند (دیتا شو، برد هوشمند و..) پرداخته است.		
$p=0/001$	$df=11$	$2=695/311$	$n=154$

همان‌گونه که در جدول ۹ مشاهده می‌گردد آماره χ^2 در سطح ($p=0/001$) معنادار می‌باشد. بنابراین در اولویت بندی فرصت‌های طرح خرید خدمات آموزشی از نظر مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان تفاوت معنادار وجود دارد. بر اساس نتایج، از نظر مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان، گویه‌های «موجب رشد فرهنگ کارآفرینی در جامعه می‌شود»، «موجب افزایش فرهنگ مشارکت در جامعه می‌شود» و «مشارکت بخش خصوصی در حوزه آموزش را فراهم می‌کند» به ترتیب با میانگین رتبه ۸/۷۲، ۸/۷۲ و ۸/۵۰ مهم‌ترین فرصت‌ها بودند و مولفه «موجب تامین تجهیزات فناوری هوشمند (دیتا شو، برد هوشمند و..) شده است» با میانگین رتبه ۲/۴۵ کمترین اهمیت را داشته است.

جدول ۱۰- اولویت‌بندی تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی

شماره	گویه‌ها	میانگین رتبه
27	از معلمان آگاه به حوزه فناوری‌های نوین آموزشی برخوردار نمی‌باشد.	5
6	از سیاست‌گذاری آموزشی مدون و قانونمند از حیث ضوابط، وظایف و تکالیف مؤسس، مدیر و معلم برخوردار نمی‌باشد.	
	در جذب معلمان از آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مدون برخوردار نیست.	
	از عزم ملی سیاست‌گذاران در گسترش طرح برخوردار نیست.	
	موجب کاهش پاسخگویی در قبال عملکرد آموزشی می‌شود.	
	در احساس امنیت شغلی معلمان موثر نبوده است؟	..
	در پرداخت به‌موقع حقوق معلمان اهتمام نداشته است؟	
$n=154$	$2=446/379$	$df=6$
		$p=0/001$

نتایج جدول ۱۰ نشان می‌دهد که آماره χ^2 در سطح ($p=0/001$) معنادار می‌باشد و بین تهدیدهای طرح از نظر مجریان طرح خرید خدمات آموزشی در مدارس ابتدایی شهر اصفهان تفاوت معنادار وجود دارد ($p=0/001$). بر این اساس از نظر مجریان این طرح، گویه‌های «از معلمان آگاه به حوزه فناوری‌های نوین آموزشی برخوردار است»؛ «از سیاست‌گذاری آموزشی مدون و قانونمند از حیث ضوابط، وظایف و تکالیف مؤسس، مدیر و معلم برخوردار نیست.» و «در جذب معلمان از آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مدون برخوردار نمی‌باشد.» به ترتیب با میانگین رتبه ۵/۸۰، ۵/۲۸ و ۴/۵۱ مهم‌ترین تهدیدها و گویه «در پرداخت به‌موقع حقوق معلمان اهتمام نداشته است؟» با میانگین رتبه ۱/۸۵ کم‌اهمیت‌ترین تهدید برای اجرای طرح مذکور هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

خصوصی‌سازی در آموزش، شکلی از حداقل مداخله دولت در آموزش است که در بسیاری از کشورها از دهه ۱۹۸۰ مشهود است وقتی که طراحی، مدیریت و ارائه آموزش عمومی را نهادهای خصوصی و انتفاعی انجام می‌دهند خصوصی‌سازی آموزش عمومی رخ می‌دهد. مشارکت عمومی-خصوصی و مدارس خصوصی نمونه‌هایی از خصوصی‌سازی در آموزش هستند. با توجه به اینکه در آموزش و پرورش کشور ایران، اخیراً خصوصی‌سازی از نوع مشارکت‌های عمومی-خصوصی مورد توجه قرار گرفته و طرح خرید خدمات آموزشی از سال ۱۳۹۳ تاکنون اجرا شده ارزیابی این طرح از نظر مجریان ضروری بود. بنابراین مبتنی بر مدل SWOT مرحله سنجش وضعیت شامل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای این طرح در قالب سوالات تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. به دلیل ماهیت ترکیبی روش پژوهش و طرح اکتشافی آن، نتایج بخش کمی مرتبط با یافته‌های بخش کیفی مورد تحلیل قرار گرفته است.

بحث و نتیجه‌گیری براساس یافته‌های مرتبط نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی

درمورد نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی در بخش کیفی حاکی از آن بود که مهم‌ترین نقاط قوت طرح خرید خدمات آموزشی، جوانگرایی و پایین بودن میانگین سنی آموزگاران مجری طرح، صرفه‌جویی مالی در بودجه آموزش و پرورش، به‌کارگیری نیروها با سطوح تحصیلات بالاتر از کارشناسی، تامین نیروی مورد نیاز در سریع‌ترین زمان ممکن و به دور از سیستم بوروکراسی اداری و برخوردار بودن مدارس مشمول این

طرح از فضای استاندارد فیزیکی بوده است. هم چنین در بخش کمی پژوهش، یافته‌های حاصل نشان داد که قوت‌های طرح خرید خدمات از نظر مجریان طرح در مدارس ابتدایی شهر اصفهان به ترتیب اولویت عبارتند از: جذب نیروهای جوان، جبران کمبود نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش، کاهش هزینه‌های مالی آموزش و پرورش، توجه به پویایی و نشاط و شادابی در فضای آموزشی و تسهیل رابطه بین معلم و دانش‌آموز است. این نتایج را میتوان اینگونه تبیین کرد که با توجه به بالا بودن میانگین سقف سنوات سوابق آموزگاران شاغل رسمی آموزش و پرورش و لزوم برخورداری دانش‌آموزان از معلمان جوان‌تر و دارای فاصله سنی کمتر با دانش‌آموزان، این طرح با بهره‌مندی از نیروهای جوان پویا و علاقه‌مند به یادگیری می‌تواند تحولی در مدارس ایجاد کند. همواره یکی از دغدغه‌های مسوولین این وزارتخانه کسری بودجه و بالا بودن هزینه‌های جاری وزارت آموزش و پرورش بوده است. از طرفی وزارت آموزش و پرورش سالانه به ازای هر دانش‌آموز در مدارس دولتی سی و پنج میلیون ریال هزینه می‌کند. اما در همین حال به ازاء هر دانش‌آموز در مدارس خرید خدمات آموزشی حدود $\frac{1}{4}$ تا $\frac{1}{5}$ این مبلغ در اختیار مؤسس قرار می‌گیرد. با این اوصاف مدارس مشمول این طرح عملاً با کمترین بودجه اداره شده که صرفه‌جویی مالی قابل توجهی را برای دولت به همراه داشته است. این در حالی است که عدم موافقت مجلس با صدور ردیف استخدامی جدید از سوی سازمان امور اداری و استخدامی نیز آموزش و پرورش را با چالش جدی کمبود نیرو روبرو ساخته، مضافاً این که روال قانونی آن زمان بر می‌باشد. بر این اساس به نظر می‌رسد بکارگیری نیروها در قالب خرید خدمات آموزشی راه‌کاری سریع جهت تامین نیرو بوده است.

بحث و نتیجه گیری براساس یافته های مرتبط با نقاط ضعف طرح خرید خدمات آموزشی

تحلیل یافته های مرتبط با سوال دوم پژوهش در مورد نقاط ضعف طرح مذکور در بخش کیفی حاکی از آن بود که مهم‌ترین نقاط ضعف این طرح به ترتیب، فقدان ضوابط جذب نیرو، فقدان وحدت نظر بین مدیر آموزشگاه و مؤسس در انجام رویه‌های جاری، عدم ارتباط رشته تحصیلی آموزگاران مجری طرح با حوزه تعلیم و تربیت، عدم وجود دستورالعمل اجرایی در مورد تعمیر و تجهیز فیزیکی مدارس و نبود اقبال مؤسسان جهت تعمیر و نگهداری ساختمان و تاسیسات مدرسه و درنهایت کاهش انگیزه آموزگاران مجری طرح پس از طی یکسال آموزشی به علت عدم دریافت حقوق در موعد مقرر و به صورت ماهانه تشخیص داده شد.

همچنین یافته های بخش کمی پژوهش مرتبط با نقاط ضعف طرح خرید خدمات آموزشی، نشان داد که عدم توجه به رشد و توسعه حرفه ای معلمان از طریق برگزاری آموزش‌های ضمن خدمت، عدم پرداخت بیمه معلمان در موعد مقرر، عدم برخورداری از ضوابط و ملاک‌های عینی و تعریف شده در جذب معلم و عدم وحدت نظر بین مؤسس و مدیر در انتخاب معلمان از نقاط ضعف این طرح است. با تغییرات سریع و شگرف در شیوه‌های آموزش و لزوم روزآمد نگه داشتن دانش آموزگاران و معلمان شاغل رسمی و همسویی با این تغییرات و حضور نیروهای مبتدی با مدارک تحصیلی نامرتب به حوزه تعلیم و تربیت و فاقد تجربه کافی و ناآشنا با فنون و اصول تدریس در کلاس درس می‌تواند به جد آسیب زا باشد اما این نقیصه را می‌توان با برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت در حین سال تحصیلی جبران نمود و همچنین انگیزه نیروهای جوان علاقه‌مند را با افزایش اعتماد به نفس در تدریس دو چندان نمود. فقدان ضوابط شفاف نتیجه‌ای جز تفسیر قوانین و عدم وحدت رویه ندارد. وجود شیوه نامه‌ای مستند و منسجم که تمام زوایا و ضوابط و مراحل قانونی و شروح وظایف در آن بیان شده و مسؤلیتها و اختیارات مسوولین آموزش و پرورش استان ها، اداره‌های تابعه، مدیر و مؤسسان به وضوح بیان گردیده باشد، می‌تواند به این طرح غنا بخشیده و با توانمندی وافر در ادامه مسیر تجهیز نماید. اغلب مدیران مدارس دولتی در تابستان از طریق اخذ کمک‌های داوطلبانه مردمی اقدام به تعمیر و نگهداری و تجهیز ساختمان و تجهیزات مدرسه می‌کنند اما مؤسسان اغلب به خاطر فقدان رویه و دستورالعمل شفاف از تعمیر و تجهیز مدارس مورد اجاره شانه خالی می‌کنند. در این مورد دولت و مجلس با تعامل و هم‌اندیشی می‌توانند با روشن نمودن وظایف مؤسس در این حوزه از سرعت تخریب فضای آموزشی نیز جلوگیری کنند.

بحث و نتیجه گیری براساس یافته های مرتبط با فرصت های طرح خرید خدمات آموزشی

یافته های بخش کیفی مرتبط با سوال سوم پژوهش در مورد فرصت های این طرح حاکی از آن بود که فرصت های این طرح شامل بهره‌گیری از مشارکت بخش خصوصی، اشتغالزایی این طرح برای جوانان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و نهایتاً، پوشش دهی جمعیت لازم‌التعلیم و دانش‌آموزان باز مانده از تحصیل هستند. هم چنین یافته های بخش کمی مرتبط با سوال سوم پژوهش، نشان می‌دهد که به ترتیب اولویت، رشد فرهنگ کارآفرینی در جامعه، افزایش فرهنگ مشارکت در جامعه، مشارکت بخش خصوصی در حوزه آموزش، پاسخگویی به تقاضای روزافزون جامعه برای ارائه خدمات آموزشی و کاهش تمرکز و تصدی‌گری دولت در بخش آموزشی از مهم ترین فرصت های این طرح است. شاید به کمک طلبیدن بخش خصوصی به عنوان یک فرصت می‌تواند راهکاری عاقلانه جهت تصدی‌گری دولت و پایانی بر قصه

ناخوشایند گسترش بخش‌های دولتی باشد اما بایستی در ترغیب سرمایه‌گذار بخش خصوصی لزوماً دورنمایی سودمند از سوی مسوولین ترسیم شود. تسهیل روال قانونی و دوری از هرگونه اطاله روند اخذ موافقت نامه‌ها شاید نخستین گام در این مسیر باشد. اولین نتیجه ورود سرمایه‌گذار بخش خصوصی در این حوزه ایجاد اشتغال برای نسل جوان علاقه‌مند به شغل شریف معلمی است که شایسته است با تعیین حدود و ثغور قانونی چهره‌ای پایدار از آینده‌ای روشن برای ادامه این طرح ترسیم گردد.

بحث و نتیجه گیری براساس یافته های مرتبط با تهدیدهای طرح خرید خدمات آموزشی

یافته های بخش کیفی مرتبط با سوال چهارم پژوهش در مورد تهدیدهای این طرح حاکی از آن بود که این تهدیدها شامل فقدان دستورالعمل و شیوه‌نامه قانونی در مورد چرایی و چگونگی اجرای طرح، فقدان امنیت شغلی و عدم امید به آینده اشتغال در بین آموزگاران مجری طرح و عدم واریز حقوق و مزایا در موعد مقرر به صورت ماهیانه بوده است. هم چنین یافته های بخش کمی پژوهش در مورد تهدیدها نشان داد که به ترتیب عدم برخورداری از معلّمان آگاه به حوزه فناوری‌های نوین آموزشی، عدم سیاست‌گذاری آموزشی مدون و قانون‌مند از حیث ضوابط، وظایف و تکالیف مؤسس، مدیر و معلم و فقدان آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مدون در جذب معلمان از مهم ترین تهدیدهای این طرح هستند. با به تعویق انداخته شدن حقوق چند ماهه نیروهای آموزشی شاغل در این طرح و عدم توجه به نیازها و خواسته های قانونی آنان، قطع همکاری و بخشیدن عطا این شغل به لقای آن دور از ذهن نمی‌باشد که در این صورت با ورود هرساله نیروهای جدید موجی از شروع دوباره و حرکت از صفر می‌تواند به عنوان موضوعی آسیب‌زا تعلیم و تربیت کشور را با بحران جدی مواجه نماید. لزوم توجه به شیوه‌های نوین آموزش و برخورداری این نیروها از دانش روزآمد در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات بایستی مسوولین را مکلف نماید تا از ورود نیروهای نا آشنا با دانش روز جلوگیری کند.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

- برنامه ریزی و توجه به توسعه حرفه ای معلمان مجری طرح از طریق برگزاری آموزش‌های ضمن خدمت و دوره‌های کوتاه مدت مجازی؛
- تدوین شیوه‌نامه مستند و عینی در به کارگیری این طرح، پرداخت حقوق و مزایا و برقراری بیمه نیروهای شاغل؛
- تدوین شیوه نامه و تصریح قانونی در تعمیر و نگهداری و تجهیز مدارس مشمول این طرح؛
- لزوم شفاف‌سازی آینده طرح خرید خدمات آموزشی و آینده شغلی آموزگاران شاغل در آن ؛
- لزوم توجه به نگهداشت این نیروها ؛
- پایش مستمر نتایج طرح و انجام پژوهش‌های میدانی جهت قوت‌بخشی ؛
- ارزیابی مستمر عملکرد آموزشی نیروهای شاغل؛
- انجام مطالعات تطبیقی این طرح با مدارس مشابه خارجی.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Abrol, M. (2016). Emerging Trends of Privatization of Education in India. *International Journal of Educational Administration*. 8(1), 1-6 .
- Azizi, N, Jafari, P, Farzad, V, Sanobari, M,. (2013). Investigating the strategies of public-private sector participation in education and selecting the most appropriate mechanism using the Analytic Hierarchy Process (AHP). *Journal of Educational Planning Studies*, 1(1), 7-31 [in Persian].
- Bayram, A. (2018). The reflection of neoliberal economic policies on education: Privatization of education in Turkey. *European Journal of Educational Research*, 7(2), 341-347.
- Beheshti, S, and Nikooei, R,. (2009). *Qualitative and social perspectives in educational planning*, Tehran: Ettela'at (information) publication. [In Persian].

- Belcourt, M.,(2006). Outsourcing: the benefits and the risks. *Human Resource management Review*, 16(2),pp. 269– 279.
- Emadzade, M. (2009). *Education Economy*. 29th Edition. Isfahan. Jihad Daneshgahi Publications.
- Feqhi Farahmand, N. (2002). *Managing the strategic structure of the organization (with applied research to provide a contingent and behavioral model for organizations)*. Islamic Azad University of Tabriz [in Persian].
- Gilouri, S., Shafieezadeh, H. (2021). An Analysis of Iran's Experience in Privatization of Education: A Qualitative Assessment of Non-Governmental Organizations with the Foundation for Quality Management Excellence Model. *Iranian Journal of Comparative Education*, 4(2), 1178-1191.
- Harrison, J, Caron, St. J. (1999). *Strategic Management*. Translated by Behrooz Ghasemi. Tehran: Austin Publishing. [in Persian].
- Hashemian,F.,Zandian,H.,& Aqamohammadi, J. (2016). Analysis of Private Sector Participation in the Education System. *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 3(Vol 3 - No 12), 1-26. [in Persian].
- Kalbasi, A, Nasr, A.(2011). Application of mixed designs in social sciences and humanities research. *Methodology of Social Sciences*, Volume 17(67),96-79 .[in Persian].
- Klee, j. S (2000) . *Privatization in Education, Teachers College, Columbia University*, Available from: <https://ncspe.tc.columbia.edu/working-papers/WP235.pdf>.
- Kuehn, L , Mathison, S & Ross , E. W. (2018). *The Many Faces of Privatization*. IPE/BC Occasional Paper No. 1.12-1
- Kumar, R. (2017). Privatization in Indian education. *International Journal of Physical Education, Sports and Health* 2017; 4(2): 266-268
- Larocque, N & Lee, S.(2011). *Non- State Providers and Public- Private Partnerships in Education For The Poor*. Copyright Unicef East Asia and Pacific Regional Office and Asian Development Bank.
- Law of the Sixth Five-Year Development Plan of the Islamic Republic of Iran (2016-2021).P:32. [in Persian].
- Madandar Arani,A, Kakia, L, Taghavi,T,(2015). Privatization of education in the Islamic Republic of Iran: One step forward, one step back. *Cogent Education* ,2: 1029709.
- Ministry of Education of the Islamic Republic of Iran (2014). *Procedure for supporting the development of non-governmental schools (support package)*. No. 66188, 11/4/1393 .[in Persian].
- Ministry of Education of the Islamic Republic of Iran (2017). *Circular No. 131588, 22/07/1396* .[in Persian].
- Verger, A., & Moschetti, M., (2016). *Public-Private Partnerships In Education: Exploring Different Models And Policy Options*. New York : Open Society Foundations.
- Nekatibeb, B, T (2017). *Public Schools and Private Schools in Ethiopia: Partners in National Development?* *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)*, 4(2) : 100-111.
- Pedro, F, Leroux, G., & Megumi, W. (2015). *The Privatization of Education In Developing Countries. Evidence and Policy Implications*. UNESCO Working Papers On Education Policy, Vol.2 2-11.
- Rizvi, F. (2016). *Privatization in Education: Trends and Consequences*. *Education research and foresight*. Working papers. pp. 12-20